

УДК 635.54

Код UPOV: CICH0_INT

Методика

проведення експертизи сортів цикорію листкового (*Cichorium intybus* L. partim)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Cichorium intybus* L. partim, за винятком сортів цикорію головчастого (TG/173/3) і цикорію кореневого (промислового) (TG /172/4).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 25 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,30 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознак проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6. Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів і гібридів приймається популяційний стандарт 3% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються максимум шість нетипових. У випадку подання чітко визначених інбредних ліній приймається популяційний стандарт 5% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 інбредних рослин допускаються максимум дев'ять нетипових.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листок: забарвлення (за винятком центральної жилки) (ознака 7);
- Листок: антоціанове забарвлення листка за збиральної стиглості (ознака 11);
- Рослина: формування головки (ознака 19);
- Головка: форма поздовжнього розрізу (ознака 23).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення характерних ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цикорію листового

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) QL	Молода рослина: антоціанове забарвлення у стадії 5–6 листків VG	відсутнє	1	Pan di zucchero
		наявне	9	Palla rossa 2
2. (*) QN	Рослина: діаметр (повністю розвинена рослина) MG	дуже малий	1	Silla
		малий	3	Palla rossa 2
		середній	5	Palla rossa 3
		великий	7	Pan di zucchero
		дуже великий	9	Pan di zucchero a foglia stretta
3. (*) QN	Листок: положення у просторі MG	пряме	1	Vérone
		напівпряме	3	Palla rossa 2
		горизонтальне	5	Selvatica da campo
4. (*) QN	Листок: за довжиною (за збиральної стиглості) MS	дуже короткий	1	Silla, Zuccherina di Trieste
		короткий	3	Palla rossa 2
		середній	5	Pan di zucchero
		довгий	7	Rossa di Treviso
		дуже довгий	9	Catalogna a foglie frastagliate
5. (*) QN	Листок: за шириною (як для озн. 4) MS	дуже вузький	1	Catalogna puntarelle a foglia stretta
		вузький	3	Rossa di Treviso 2
		середній	5	Silla, Pan di zucchero
		широкий	7	Variegata di Chioggia, Bianca invernale
		дуже широкий	9	
6. (*) PQ	Листок: форма VG	вузькоеліптична	1	Catalogna pugliese
		еліптична	2	Vérone
		широкоеліптична	3	Pan di zucchero
		округла	4	Pluto, Silla
7. (*) PQ	Листок: забарвлення (за винятком центральної жилки) VG	жовте	1	Bianca invernale
		зелене	2	Pan di zucchero
		червоне	3	Red Devil
8. (*) QN	Листок: інтенсивність забарвлення (як для озн. 7) VG	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
9. QN	Листок: глянсуватість VG	слабка	3	Scarpia, Jupiter
		помірна	5	Chioggia, Vérone
		сильна	7	Vulcano
10. (*) PQ	Листок: забарвлення центральної жилки VG	білувате	1	Bianca invernale
		зелене	2	Pan di zucchero
		червоне	3	Medusa, Silla
11. (*) QL	Листок: антоціанове забарвлення за збиральної стиглості VG	відсутнє	1	Pan di zucchero
		наявне	9	Red Devil
12. QL	Листок: поширення антоціанового забарвлення (як для озн. 4) VG	локально	1	Variegata di Lusìa
		суцільно	2	Palla rossa 2
13. (*) QL	Листок: тип поширення антоціанового забарвлення (як для озн. 4) VG	лише дифузний	1	Red Devil
		лише плямами	2	Variegata di Lusìa
		дифузний і плямами	3	Variegata di Castelfranco
14. PQ	Листок: профіль верхнього боку VG	сильно увігнутий	1	Palla rosa 2
		слабко увігнутий	2	
		плаский	3	Rossa di Treviso 2
		слабко випуклий	4	
		сильно випуклий	5	
15. (*) QN	Листок: пухирчатість VG	відсутня або дуже слабка	1	Vérone
		слабка	3	Villa, Pan di zucchero
		помірна	5	
		сильна	7	Jupiter
		дуже сильна	9	
16. QN	Листок: хвилястість краю VG	відсутня або дуже слабка	1	Rossa di Treviso 2
		слабка	3	Variegata di Chioggia
		помірна	5	Barba di cappuccino, 24 Ore
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
17. QN	Листок: розсічення краю за глибиною VG	відсутнє або дуже мілке	1	Palla rossa 2
		мілке	3	A grumolo bionda
		середнє	5	24 Ore
		глибоке	7	Catalogna puntarelle di Galatina
		дуже глибоке	9	Catalogna puntarelle di Gaeta

1	2	3	4	5
18. QN	Листок: тип розсічення краю VG	виїмчастий	1	Zuccherina di Trieste
		зубчастий	2	Catalogna gigante di Chioggia, Karyvos
		пилчастий	3	Catalogna a foglie frastagliate
19. (*) QL	Рослина: формування голівки VG	відсутнє	1	Catalogna gigante di Chioggia
		наявне	9	Palla rossa 2
20. (*) QN	Рослина: інтенсивність формування голівки VG	слабка	3	Améliorée blonde
		помірна	5	A grumolo bionda, Pan di zucchero
		сильна	7	Palla rossa 2
21. (*) QN	Головка: за довжиною MG	коротка	3	Palla rossa 2
		середня	5	Bianca di Milano, Jupiter
		довга	7	Pan di zucchero
22. (*) QN	Головка: діаметр MG	малий	3	Silla
		середній	5	Palla rossa 2
		великий	7	Palla rossa 5
23. (*) PQ	Головка: форма поздовжнього розрізу VG	прямокутна	1	
		еліптична	2	Nerone, Vulcane
		яйцеподібна	3	Bianca di Milano
		округла	4	Silla
		поперечноеліптична	5	Palla rossa 2
24. (*) PQ	Головка: основне забарвлення зовнішніх листків VG	жовте	1	Bianca invernale
		зелене	2	Pan di zucchero
		червоне	3	Red Devil
25. QN	Головка: інтенсивність забарвлення зовнішніх листків VG	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
26. (*) QL	Головка: антоціанове забарвлення зовнішніх листків VG	відсутнє	1	Pan di zucchero
		наявне	9	Red Devil, Variegata di Lusìa
27. (*) QL	Головка: поширення антоціанового забарвлення зовнішніх листків VG	локальне	1	Variegata di Lusìa
		суцільне	2	Red Devil
28. (*) QL	Рослина: формування стебла за збиральної стиглості VG	відсутнє	1	Palla rossa 2
		наявне	9	Catalogna puntarelle a foglia frastagliata

1	2	3	4	5
29. QN	<u>Лише для сортів, що формують стебло.</u> Стебло: розгалуження VG	слабке	3	Clio, Koryvos
		помірне	5	Catalogna pugliese
		сильне	7	Catalogna puntarelle di Gaeta
30. PQ	Квітка: забарвлення VG	біле	1	Koryvos
		блакитне	2	Barba di cappuccino
31. (* QN	Час збиральної стиглості VG	ранній	3	Palla rossa 2
		середній	5	Pan di zucchero
		пізній	7	A grumola verde, Barba di cappuccino
32. (* QN	Час початку стрілкування VG	дуже ранній	1	Catalogna pugliese, Koryvos
		ранній	3	Poncho
		середній	5	Verone
		пізній	7	Giulio
		дуже пізній	9	Lady

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів цикорію листкового

Спеціальні пояснення відсутні.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Leaf Chicory (*Cichorium intybus* L. partim) (TG/154/3, UPOV) // Geneva. 1996-10-18. – 18 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg154.pdf